

18.9.2025

Helsingin kaupunginmuseon lausunto asemakaavan muutosehdotuksesta Pitäjänmäki, Patterimäen itäosa nro 12993

HEL 2022-015420 T 10 03 03

Helsingin Kaupunkiympäristön Maankäyttö ja asemakaavoitus on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseolta lausunnon Helsingin Pitäjänmäen Patterimäen itäosan asemakaavan muutoksesta, jota suunnitellaan Patterimäen itäiselle alueelle pikaraitiotien nro 15 tunneliaukon ja pysäkin lähiympäristöön. Helsingin kaupunginmuseo tarkastelee asiaa rakennetun kulttuuriympäristön sekä arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Hallinto-oikeus kumosi Patterimäen itäosan aikaisemman asemakaavaehdotuksen nro 12477 vuonna 2020. Asemakaavan muutoksessa esitetään nyt suppeammalle alueelle täydennysrakentamista. Tarkoitus on muodostaa Pitäjänmäentien ja Pajamäentien risteysalueen länsipuolelle tiivis asuinaluekokonaisuus, johon liittyvät mm. kolme korkeampaa asuintornia. Pikaraitiotien pysäkin lähelle on suunniteltu uusia kivijalkaliikkeitä ja liiketilojen vierestä yhteyttä korttelin läpi Patterimäen puistoalueen ensimmäisen maailmansodan aikaiselle yhdystielle.

Patterimäen puistoalueella ja Pajamäentien katualueella on voimassa vuodelta 1960 oleva asemakaava nro 4666. Takkatie 4:n teollisuustontilla, LP-alueella sekä osalla Takkatien ja Pitäjänmäentien risteyksen katualueita on voimassa asemakaava nro 5775 vuodelta 1966. Patterimäen Raide-Jokerin asemakaavamuutos nro 12434 tuli lainvoimaiseksi 11.10.2018. Kaava mahdollisti pikaraitiotien toteutuksen Patterimäen alueella siihen liittyvine katujärjestelyineen Pitäjänmäentien ja Pajamäentien risteyksessä. Helsingin yleiskaavassa (2016) pääosa kaava-alueesta oli merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi A1. Pajamäen pohjoisreuna on merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi A2.

Suunnittelualueen läheisyyteen sijoittuva Patterimäen linnoituskallio on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) sekä maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Kaavamuu-
tosalueen läheisyyteen sijoittuu myös maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö Talin siirtolapuutarha.

Rakennettu kulttuuriympäristö

18.9.2025

Helsingin kaupunginmuseo on lausunut asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (20.3.2023). Lausunnossaan museo totesi, että asemakaavan muutoksessa on otettava huomioon Pajamäentien varrella oleva kerrostalojen kokonaisuus siten, että täydennysrakentaminen sovitetaan olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön. Kaavaratkaisussa on myös turvattava näkymäyhteydet kadulta puistoon.

Kaavaselostuksen mukaan asemakaavan muutoksen kaupunkikuvallinen tavoite on muodostaa Pitäjänmäentien ja Pajamäentien risteysalueen länsipuolelle tiivis asuinaluekokonaisuus. Patterimäen itäosan täydennysrakentamista on havainnollistettu viiteseurannassa (Tengbom). Asuntoaluekokonaisuus käsittää kaksi asuinkeuhkotonttia, jotka sijoittuvat Pitäjänmäentien varteen molemmin puolin pikaraitiotunnelin aukkoa. Suunnitelmassa on kolme korkeaa rakennusta: Pajamäentien risteyksessä olevassa rakennuksessa on 14 kerrosta ja pikaraitiotien tunneliaukon molemmin puolin olevissa rakennuksissa on 10 ja 14 kerrosta. Jyrkillä harjakatoilla varustetut asuintornit muodostavat tunnistettavan kolmen tornin rakennuskokonaisuuden, joka on kaavaselostuksen mukaan suunniteltu alueen Pitäjänmäentien pitkän puistokatuakselin päätteeksi kaupunkirakenteessa. Rakennuskokonaisuuden lamellirakennusten korkeudet ovat 5–7 kerrosta.

Kaavamuutosalue on nykyisin pääosin puistoaluetta. Asemakaavan muutoksessa uudet asuntokorttelit rajautuvat lähivirkistysalueeseen sekä ympäröiviin katualueisiin. Nykytilassaan Pitäjänmäentien katu-ympäristöön rajautuva viheralue sekä sen edustalla oleva entinen katuristeysalue muuttuisi kaavan toteutuksen myötä pääosin asuntokortteleiksi. Kaupunginmuseon näkökulmasta etenkin korkeammat uudisrakennukset muuttaisivat merkittävästi alueen ja Pitäjänmäentien näkymien päätepisteiden kaupunkikuvaa. Uudet korkeat rakennukset sijoittuisivat osin Pitäjänmäentien mutkaan, jolloin rakennukset muodostaisivat maamerkkimäisen kohdan sekä näkymän päätepisteeseen. Museo katsoo, että erityisesti Pajamäentien ja Pitäjänmäentien risteykseen esitetty 14-kerroksinen tornimainen rakennus on liian korkea suhteessa lähialueen muihin rakennuksiin, erityisesti maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuun, hyvin pienimittakaavaiseen Talin siirtolapuutarhaan. Talin vuonna 1935 perustettu siirtolapuutarha on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, josta on muodostunut vehmas, yhtenäinen mökkialue. Alue on myös suojeltu asemakaavassa merkinällä RP/ s Talin siirtolapuutarha-alue, jolla ympäristö säilytetään.

Museon näkökulmasta uudisrakennusten sijoittelussa tulee noudattaa Pajamäentien nykyisten 1950-luvun lamellitalojen sijoittelua sekä massoittelua. Kaavakartassa esitetyt Pajamäentien suuntaiset viisi- ja kuusikerroksiset lamellitalot muodostavat lähes muurimaisen julkisivun, jo-

18.9.2025

ka peittää puistoalueen taakseen. Kaava-alueen länsipuolella sijaitseva Patterimäki on maisemaltaan, kasvistoltaan ja kulttuurihistorialtaan arvokas alue, jonka virkistysarvot ovat merkittävät. Kuten museo aikaisemmassa lausunnossaankin toi esiin, on kaavaratkaisussa turvattava näkymäyhteydet kadulta puistoon.

Pikaraitiotietunnelin Pitäjänmäentien puolelle esitetyt uudisrakennukset sijoittuvat kauemmaksi pienimittakaavaisesta siirtolapuutarhasta sekä Pajamäentien 1950-luvun rakennuksista. Museon näkökulmasta kaavakartassa Pitäjänmäentien puolelle esitetty täydennysrakentaminen on paremmin sopeutettu alueen jo olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Raitiotien linjaus kulkee osittain tunnelina Patterimäellä sijaitsevan, muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitetun kiinteän muinaisjäännösalueen alitse. Muinaisjäännöksen nimi on Tukikohta XXXV:11 Pajamäki ja tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000013916. Kohde on ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusvarustus, joka liittyy koko pääkaupunkiseutua vuosina 1914–1918 kiertäneeseen linnoitettuun puolustusketjuun. Kohde kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin ympäristöihin (RKY). Kiinteä muinaisjäännös sijaitsee asemakaavan suunnittelualueen ulkopuolella. Muinaisjäännöksen kaakkoispuolelta alkaa itään suuntautuva linnoitteiden yhteydessä rakennettu yhdystie, jonka itäpää sijoittuu asemakaavan suunnittelualueelle. Yhdystie on Museoviraston näkemyksen mukaan muu kulttuuriperintökohde, koska se on edelleen käytössä.

Helsingin kaupunginmuseo antoi 12.3.2018 lausunnon HEL 2017-009188 T 10 03 03 aikaisemmasta, samalle alueelle kohdistuneesta asemakaavaehdotuksesta nro 12477. Lausunnossa ohjeistettiin suunnittelualueella sijainneen yhdystien arkeologiseen tutkimukseen ja todettiin, että yhdystien päälle voidaan rakentaa dokumentoinnin jälkeen. Syksyllä 2019 Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut tutkivat yhdystien itäosaa kaivamalla sen poikki kolme koeojaa ja dokumentoivat tien rakenteet. Tutkimusta johti Museoviraston silloinen tutkija John Lagerstedt. Tuolloin tutkittu yhdystien osa sijaitsi samalla kohdalla, joka on nyt uuden asemakaavan suunnittelualueella.

Vanhaa yhdystietä tulee asemakaavan muutosehdotuksen perusteella tuhoutumaan noin 20–30 metriä. Tämä on vähemmän kuin aikaisemmassa asemakaavaehdotuksessa. Koska tien rakenteet on jo tutkittu ja dokumentoitu arkeologisessa tutkimuksessa, katsoo Helsingin kaupun-

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

18.9.2025

ginmuseo, ettei yhdistie tai läheisyydessä sijaitseva kiinteä muinais-
jäänös estä asemakaavan muutosta.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija (rakennettu kulttuuriympäristö), puhelin: 310
36473

[katariina.ruuska-jauhijarvi\(a\)hel.fi](mailto:katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi)

John Lagerstedt, tutkija (arkeologinen kulttuuriperintö), puhelin: 310 28328
[john.lagerstedt\(a\)hel.fi](mailto:john.lagerstedt(a)hel.fi)

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto

Postiosoite

PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin

+358 9 310 1060

Y-tunnus

0201256-6